POTENCIJALNA RJEŠENJA PROBLEMA NAUTIČKOG TURIZMA SREDNJEG JADRANA

Škiljo, Dunja

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:895199

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Repository / Repozitorij:

REFST - Repository of Economics faculty in Split

zir.nsk.hr

UNIVERSITY OF SPLIT

dabar

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U SPLITU

EKONOMSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

POTENCIJALNA RJEŠENJA PROBLEMA NAUTIČKOG TURIZMA SREDNJEG JADRANA

Mentor: **Student:**

Izv. prof. dr. sc. Srećko Favro **Dunja Škiljo**

Split, 2017.

SADRŽAJ:

1. UVOD 2
   1.1. Definiranje problema istraživanja 2
   1.2. Cilj rada 2
   1.3. Izvori podataka i metode prikupljanja 3
2. ANALIZA PONUDE NAUTIČKOG TURIZMA SREDNJEG JADRANA 4
   2.1. Pojam nautičkog turizma 4
   2.2. Analiza stanja prostorno- ambijentalnih obilježja Srednjeg Jadrana 6
   Slika 1: Geografska podjela Jadrana (DHMZ, 2017.) 6
   2.2.1. Vrednovanje ambijenta u funkciji razvoja nautičkog turizma 6
   2.2.2. Razvedenost obale srednjeg Jadrana 7
   2.2.3. Klima i vegetacija srednjeg Jadrana 8
   2.2.4. Prirodne vrijednosti i kulturna dobra srednjeg Jadrana 8
   2.2.5. Prometna povezanost i dostupnost srednjeg Jadrana 9
   2.2.6. Naseljenost i ljudski potencijali srednjeg Jadrana 11
3. STAVOVI NOSITELJA PONUDE NAUTIČKOG TURIZMA 12
   3.1. Istraživanje stavova nositelja ponude nautičkog turizma 12
   3.2. Analiza podataka i interpretacija rezultata 13
   3.2.1. Pitanje popunjenosti kapaciteta 13
   3.2.2. Pitanje podrijetla gostiju 13
   3.2.3. Pitanje brige za okoliš od strane marine 14
   3.2.4. Pitanje planiranja proširenja marine 14
   3.2.5. Pitanje o zaposlenom stručnjaku za marketing 14
   3.2.6. Pitanje razvijenosti nautičko turističke ponude 14
   3.3. Prihvatni kapaciteti nautičkog turizma srednjeg Jadrana 15
   3.4. Zadovoljstvo nautičara ponudom 30
   3.4.1. Stupanj zadovoljstva elementima ponude 31
   Slika 3: Stupanj zadovoljstva elementima ponude (Institut za turizam, 2012.) 31
   3.4.2. Usporedba s drugim zemljama 34
4. ZAKLJUČAK 36
5. LITERATURA: 38
6. PRILOZI 40
7. SAŽETAK 41

1. UVOD

1.1. Definiranje problema istraživanja

Republika Hrvatska je zemlja koja u velikoj mjeri orijentirana na turizam. Turizam je najučinkovitiji alat za pokretanje razvoja nacionalnog gospodarstva. Nautički turizam kao dio gospodarske grane turizma vrlo je značajan fenomen koji je, posebno na području srednjeg Jadrana vrlo često najsnažniji nositelj gospodarstva općenito. Nautički turizam stoga postaje sve važniji element turističke ponude srednjeg Jadrana, ali i RH općenito. Njegov veliki gospodarski potencijal još uvijek nije do kraja i na pravi način iskorišten. Činjenica je da nautički turizam kao grana turizma u Hrvatskoj nije u potpunosti nerazvijen, ali postojeći stupanj razvoja nije dovoljan te još uvijek postoji mnogo prostora za njegov razvoj.

Svrha rada je dokazati kako se primjenom suvremenog pristupa nautičkom turizmu mogu ostvariti željeni rezultati u korist potražnje, ali i racionalnost upravljanja i korištenja resursa od osobitog nacionalnog interesa. Problem istraživanja je kompleksan zbog iznimnog rasta nautičkog turizma i pojave masovnosti turizma. Ovakva dinamika predstavlja prijetnju uništenjem u svijetu jedinstvenog prirodnog krajolika kao izvornog hrvatskog nautičkog proizvoda. Predmet istraživanja rada su svi važniji činitelji, koji izravno ili neizravno utječu na razvoj nautičkog turizma na prostoru srednjeg Jadrana, a posljedično i nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj, kako na strani nautičke ponude i potražnje, tako i na strani društvene zajednice koju predstavlja država i lokalne i regionalne zajednice.

1.2. Cilj rada

Ovaj rad ima za cilj opisati važnost i značenje te mjesto nautičkog turizma u turističkoj ponudi na području srednjeg Jadrana. Još jedan od općih ciljeva ovog istraživanja jest ponuditi sliku stanja nautičkog turizma, definirati prostorne mogućnosti i ograničenja u funkciji održivog razvoja na području srednjeg Jadrana. Analizira se i ocjenjuje stupanj razvijenosti nautičkog turizma te se postavlja zadatak da se na osnovu te analize predlože temeljne smjernice strategije razvoja nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj, a posebice na području Srednjeg Jadrana. Također, kao jedan od ne manje važnih ciljeva važno je navesti dokazivanje važnosti primjene koncepcije održivog razvoja u svrhu osiguranja trajnog opstanka nautičkog turizma i njegove konkurentnosti na zahtjevnom nautičko-turističkom tržištu.

1.3. Izvori podataka i metode prikupljanja

U ovom radu korišteni su izvori koji obuhvaćaju znanstvenu i stručnu literaturu i časopise te pretraživanje putem Interneta. U radu su primjenjivane sljedeće metode:

- *Metoda indukcije:* pomoću pojedinačnih zaključaka o određenim aspektima formirat će se opći
- *Metoda komparacije*: u svrhu lakšeg objašnjavanja određenih činjenica i pojava, pojedine će se pojave usporediti
- *Metoda dedukcije*: od općih zaključaka koji se odnose na pojedine aspekte navedene problematike formirat će se posebni, relevantni zaključak
- *Deskriptivna metoda*: u svrhu lakšeg objašnjavanja određenih činjenica i pojava, pojedine će se pojave opisati.

2. ANALIZA PONUDE NAUTIČKOG TURIZMA SREDNJEG JADRANA

2.1. Pojam nautičkog turizma

Nautički turizam je samo jedna od raznih selektivnih vrsta turizma, pa je prije definiranja pojma nautičkog turizma potrebno najprije definirati pojam turizma. (Hunziker i Krapf , 1942.) su dali jednu od najčešćih definicija turizma koja glasi:
„Turizam je skup odnosa i pojava koje proizlaze iz putovanja i boravka posjetitelja nekog mjesta, ako se tim boravkom ne zasniva stalno prebivalište i ako s takvim boravkom nije povezana nikakva njihova gospodarska djelatnost“.
Iz ove definicije proizlazi i definicija turiste koji je prema međunarodnoj uputi za vođenje statističkih evidencija, definiran kao (Šamanović J., 2002.):
„Turista je svaki posjetitelj, odnosno putnik koji provede najmanje jednu noć u ugostiteljskom ili drugom objektu za smještaj gostiju, radi odmora ili rekreacije, zdravlja, učenja, sporta, vjere, obiteljskih razloga javnih misija i skupova“.
Nadalje, kada ove definicije pridružimo i promatramo u kontekstu pridjeva nautički, može zaključiti i izvesti definiciju da je nautički turizam posebna vrsta turizma kojeg obilježava nautička, odnosno plovidbena komponenta. Danas se značenje riječi *naus* vezuje uz pomorstvo, brodarenje i plovidbu. Neki autori nautički turizam zovu i „turizmom na vodi“, a u nastavku je ponuđen pregled nekih autorskih definicija pojma nautičkog turizma:
(Dr.sc. Tihomir Luković, 2007.)
Nautički turizam je ukupnost aktivnosti i odnosa koji su uzrokovani boravkom turista nautičara u lukama nautičkog turizma ili izvan njih, te korištenjem plovnih objekata i drugih objekata vezanih za nautičku turističku djelatnost, radi rekreacije, športa, razonode i drugih poreba.
(Prof.dr.sc. Tonko Žabica, 1996.)
Nautički turizam je društvena pojava koja se manifestira u putovanjima različitim plovnim jedinicama, glede promjene mjesta stalnog boravka i u svrhu rekreacije kao i zbog drugih motiva, koji nisu u svezi s vršenjem privredne djelatnosti u vlastitoj ili tuđoj organizaciji.

(Dr.sc.Ante Dulčić, 2002.)

Nautički turizam je skup odnosa i pojava koje proizlaze iz putovanja plovnim jedinicama i boravka posjetilaca na priobalnim prostorima i naseljima u svrhu rekreacije, ako se tim boravkom ne zasniva stalno prebivalište i ako sa takvim boravkom nije povezan nikakva njihova privredna djelatnost.

(Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture/Ministarstvo turizma, Strategija razvoja nautičkog turizma RH za razdoblje 2009.-2019., 2008.)

Nautički turizam posebna je vrsta turizma koja pored plovidbe u vlastitoj organizaciji-krstarenje vlastitim ili unajmljenim plovnim objektima s boravkom/ili noćenjem turista na njima, obuhvaća i kružna putovanja u organizaciji vlasnika plovnih objekata i putničkih agencija s boravkom i/ili noćenjem turista na plovnim objektima, te plovidbu turista na plovnim objektima radi drugih oblika odmora i rekreacije (ribarenje, ronjenje).

(Wikipedija,2016.)

Nautički turizam je specifični oblik turizma obilježen kretanjem turista plovilima po moru ili rijekama uključujući njihovo pristajanje u lukama i marinama i obuhvaća svu infrastrukturu u lukama i marinama potrebnu za njihov prihvat. Prema prihodima koji se ostvaruju takvim kretanjima, nautički turizam je jedan od unosnijih oblika turizma za turistički receptivnu zemlju. Oblik je suvremenih športsko-rekreacijskih i zabavnih putovanja jahtama i drugim luksuznim plovilima. U Hrvatskoj ima izvanredne razvojne pogodnosti zbog razvedenosti morske obale s mnogobrojnim prirodno zaštićenim uvalama, ugodnog podneblja s umjerenim vjetrovima i povoljnom valovitošću mora u ljetnoj sezoni kupanja i krstarenja, prirodnih i spomeničkih privlačnosti, te prednosti povoljnoga prometnoga položaja na glavnim turističkim vratima hrvatskog dijela Jadrana.

Možemo zaključiti kako je pojam nautičkog turizma uvelike prisutan u stručnoj i znanstvenoj literaturi, ali također kako ne postoji jedinstvena i široko prihvaćena definicija nautičkog turizma. Jedna od najvažnijih činjenica vezanih uz nautički turizam, koja se pojavljuje u većini poznatih definicija jest ta da je nautički turizam onaj oblik turizma koji se događa na vodi i uz vodu.

2.2. Analiza stanja prostorno- ambijentalnih obilježja Srednjeg Jadrana

More i obalni prostor najznačajniji su prirodno- geografski elementi za razvoj nautičkog turizma. Pritom, prirodno- resursnu osnovu razvitka nautičkog turizma čine (Dulčić, 2002.): prirodno- geomorfološke forme, kao reljef priobalnog prostora, hidrografski elementi, odnosno fizička, termalna i kemijska svojstva vode i klimatske osobine podneblja (temperatura zraka, oborine, vjetrovi, sunčanost/oblačnost i vlažnost zraka). Srednji Jadran, prema podjeli Državnog hidrometeorološkog zavoda obuhvaća područje od Zadra do Dubrovnika, te uključuje četiri županije: Zadarsku županiju, Šibensko- kninsku županiju, Splitsko- dalmatinsku županiju, te Dubrovačko- neretvansku županiju.

Slika 1: Geografska podjela Jadrana (DHMZ, 2017.)

2.2.1. Vrednovanje ambijenta u funkciji razvoja nautičkog turizma

Za jadranske otoke karakterističan je veoma negativan demografski trend, kao i procesi deagrarizacije i deruralizacije, ali se kroz bogat i raznolik krajobraz ogleda povijesno-geografski razvoj otoka i načina života na njemu (Magaš, 1997.). Nautičar koji plovi akvatorijem hrvatskoga Jadrana, uz sve prirodne ljepote i ekološke vrijednosti mora, ima mogućnost uživati u vizurama na kompnu koje upućuju na dugogodišnji suživot i sklad čovjeka i prirode. (Favro, 2010.)

Budući da je obala hrvatskoga Jadrana, posebice otoci, u odnosu na ostale sredozemne zemlje, još uvijek dobro sačuvana i odlikuje se nenarušenim prirodnim vrijednostima (Stražičić,

1997.), tim je dojam koji ostavljaju te vizure potpuniji što predstavlja nautičarsku atrakciju i svojstvenost priobalja.

S obzirom na velike prostorne mogućnosti za smještaj i organizaciju nautičkih sadržaja, prilikom planiranja i osmišljavanja istih potrebna je temeljita valorizacija okolnog prostora, kako bi se maksimalno iskoristio potencijal odabrane lokacije, a planirani zahvat ne bi narušavao prostornu ravnotežu. Kvalitetu boravka u lukama nautičkog turizma i drugim lukama tako je moguće obogatiti različitim vidovima turističke ponude svojstvene određenoj lokaciji (gastronomska ponuda, izletničke ture i dr.), a što bi moglo pozitivno utjecati na gospodarski razvoj okolnog područja. Razvoj nautičkog turizma u skladu sa prostorno ambijentalnim posebnostima i uz poštivanje prirodnih zakonitosti omogućuje nenarušen vizualni identitet priobalja, a posjetitelju osigurava boravak u autentičnom prostoru sa svim mogućnostima koje taj prostor pruža. Turistima, a osobito nautičarima, pri vrednovanju ambijenta veliki značaj ima izgled postojećih luka i lučica. Te građevine, koje već imaju patinu prošlog vremena u kojem su nastajale, slikovito su uklopljene u tkiva naselja. Ove luke i lučice većinom su u neprimjerenom građevnom stanju , nedostatno opremljene za zadovoljavanje suvremenih potreba i najčešće su ekstenzivno korištene. (Favro, 2010.)

2.2.2. Razvedenost obale srednjeg Jadrana

Razvedena obala i otoci su važan činitelj koji privlači turiste nautičare tijekom njihove plovidbe i odabira odredišta, a isto tako i značajan preduvjet sigurno zaklona plovila. (Favro, 2010.) Srednji Jadran sadrži brojne otoke i otočiće. Obalno područje Zadarske županije razmjerno je niska kopnena obala s izraženom razvedenošću u podvelebitskom području gdje se nalaze Novigradsko i Kornatsko more, Ljubački i Ninski zaljev te ušće rijeke Zrmanje. Na otocima su naglašeni zaljevi i uvale otoka Paga i Dugog otoka. Kornatsko otočje je najbrojnije otočje Jadrana koje obilježavaju uski izduženi manji otoci te otočići i hridi. Posebnu naglašenost razvedenosti obilježava Šibenska luka i Prokljansko jezero u sustavu ušća rijeke Krke. Veli zaljevi na kopnu u sklopu Šibensko- kninske županije su Rogoznički i Morinjski zaljev. Otok Murter je tijesnim kanalom povezan s obližnjim kopnom. Južni dio Šibenskog-kninskog akvatorija je otvoren prema moru i nema otoka. Područje Splitsko- dalmatinske županije obilježeno je koso položenom obalom. Jedan od razvedenijih prostora je prostor između Kaštelanskog i Trogirskog zaljeva (Kaštelansko polje). Podbiokovsko područje je

strmih obala značajnije usječeno u kopno uz gradove Omiš i Makarsku. Ovo područje obilježavaju pretežito veči otoci s značajnijim uvalama Nečujam (Šolta), Milna i Povlja (Brač), Starigrad (Hvar) i Vis (SLJRH, 2002).

2.2.3. Klima i vegetacija srednjeg Jadrana

Područje srednjeg Jadrana klimatološki najvećim dijelom pripada eumediteranskoj zoni. U podvelebitskom području u zimskim razdobljima učestali su naleti bure, a ljeti je to područje klimatski jako ugodno zbog maestrala koji ublažava ljetne vrućine. Zadarsko zaobalje (Ravni kotari) izuzetno je bogato poljoprivredno područje. Od šuma prevladava alepski bor i hrast crnika, a od kultura maslina. Ako promatramo područje oko Šibenika, u klimatološkom smislu, nećemo susresti jake vjetrove. Nautičari su posebno zainteresirani za Prokljansko jezero gdje u okolici Skradina, okruženog bogatom vegetacijom, koriste ugodu hlada i za najtoplijih ljetnih dana. (Favro, 2010.). Područje srednjeg Jadrana je ugodne klime s toplijim ljetom i toplom zimom. U Splitsko- dalmatinskoj županiji vruća ljetna razdoblja noću ublažava burin. U ovom području od vegetacijskih kultura prevladavaju maslina, vinova loza i sredozemno voće i povrće. Makarsko područje poznato je po borovim šumama koje sežu sve do obale mora. Klimu otoka obilježavaju vedri dani i vrlo malo oborina, a njihove južne strane su u najvećem dijelu izložene vjetrovima i valovima. Područje od Metkovića do Ploča lagano je provjetreno dolinom rijeke Neretve, koja je poznata po kulturama agruma i raznih vrsta povrća tijekom cijele godine. Otok Pelješac je obilježen bogatim vazdazelenim šumama i visokokvalitetnim vinogradima.

2.2.4. Prirodne vrijednosti i kulturna dobra srednjeg Jadrana

Najznačajniji dijelovi zaštićene prirode su (Koščić, 1998.):

- Nacionalni park „Kornati“- otočno područje
- Nacionalni park „Paklenica“- priobalno područje
- Park prirode „Telaščica“- otočno područje
- Park prirode „Vransko jezero“- priobalno područje
- Park prirode „ Velebit“ (dio)
- Nacionalni park „Krka“- priobalno područje
- Park priorode „Biokovo“- priobalno područje
- Nacionalni park Mljet- otočno područje

- Malostonski kanal zaštićen u kategoriji posebnog rezervata u moru
- Ušće rijeke Neretve zaštićeno u kategoriji posebnog rezervata

Najpoznatiji zaštićeni spomenici kulture su (Favro, 2010.):

- Sv. Donat
- Sv. Stošija
- Katedrala sv. Jakova u Šibeniku (UNESCO-v popis svjetske kulturne baštine)
- Povijesna jezgra grada Trogira (UNESCO-v popis svjetske kulturne baštine)
- Povijesni kompleks grada Splita s Dioklecijanovom palačom (UNESCO-v popis svjetske kulturne baštine)
- Katedrala u Hvaru
- Stari grad Dubrovnik (UNESCO-v popis svjetske kulturne baštine)
- Grad Ston
- Grad Korčula

2.2.5. Prometna povezanost i dostupnost srednjeg Jadrana

Kvalitetne prometnice, koje turistima omogućavaju brzu i sigurnu dostupnost odabranim odredištima, posebno su važne za turističke nautičare. One olakšavaju prijevoz manjih vlastitih plovila, kao i potrebnu udobnost putovanja zahtjevnijim vlasnicima većih plovila stacioniranih u lukama nautičkog turizma. Vrlo povoljna konfiguracija jadranskog otočja koja se odlikuje izuzetnom prirodnom atraktivnošću, pruža i veliki izbor plovnih putova u zaklona za nautičare (Gržetić, Favro, 2005.).
Za nautičare je od velike važnosti i blizina zračnih luka lokacijama držanja njihovih plovnih objekata.
Treba očekivati da će željeznički promet u budućnosti imati veći značaj u prijevozu te je od koristi da su luke nautičkog turizma dostupne željeznici (Koščić, 1998.).
Pri analizi prometne povezanosti i dostupnosti valja uzeti u obzir sljedeće vidove prometa:

1. Ceste
   Najvažniji cestovni vid prometa koji prolazi srednjim Jadranom jest autocesta koja povezuje srednji Jadran sa središnjom Hrvatskom i preko nje sa susjednim zemljama središnje i jugoistočne Europe. Ta veza uspostavljena je kroz Zadarsku županiju(Lika i Ravni kotari). Preko čvora autocesta u Bosiljevu uspostavljena je povezanost sa zapanom

Europom. Osim novije autoceste, jedna od važnijih prometnica je Jadranska turistička cesta, koja se po izgradnji autoceste uvelike oslobodila prometa i dobila novu ulogu povezivanja uskog priobalnog prostora Splitsko- dalmatinske županije. Cestovna povezanost poluotoka Pelješca je još uvijek poprilično loša i ne zadovoljava suvremene potrebe. Pelješki most je planirani i nedovršeni most koji bi trebao premostiti Malostonski zaljev između Komarne i Brijeste na Pelješcu, u Dubrovačko-neretvanskoj županiji. Pelješki most Hrvatskoj je važan jer njegovom izgradnjom uspostavila bi se čvrsta cestovna veza između svih dijelova hrvatskog teritorija. Dubrovačko-neretvanska županija povezala bi se s ostatkom hrvatskog teritorija što bi bitno doprinijelo razvitku Dubrovnika, poluotoka Pelješca i cijele najjužnije hrvatske županije, dakle, njime bi u potpunosti bio povezan hrvatski teritorij, prekinut Bosnom i Hercegovinom. Izgradnja mosta počela je 2007. , ali zbog svjetske krize je 17. svibnja 2012. prekinuta odlukom Vlade. Projektiranje i gradnja Pelješkog mosta veliki je izazov: raspon od 2400 metara je drugi raspon u Europi za ovješene mostove, uvjeti temeljenja izrazito su loši, a lokacija mosta podložna je djelovanju jakih vjetrova i nalazi se u zoni velike seizmičke aktivnosti. Temelji će ispod razine mora ići duboko do 100 metara, a početkom lipnja 2009. započelo je provođenje istražnih radova, koji su se, prema izvješću investitora odvijajli prema planiranom intenzitetu i u skladu s dinamičkim planom. Nastavak radova na temeljenju u moru bit će određen po završetku istražnih radova te izradi završnog geološkog i geotehničkog izvješća. (Wikipedia, 2017.)

2. Promet morem

   Luka Zadar od državnog je značaja i ima veliku ulogu jer povezuje putničkim prugama sve otoke svoga područja. Luka Zadar je i ishodište trajektne povezanosti sa susjednom Anconom (Italija), te s Lošinjem i Pulom. Grad Šibenik i njegova luka povezuje susjedne otoke putničkim brodskim linijama. Luka Split je naša najveća putnička luka i od državnog je značaja. Od državnog značaja su također luke Ploče, Metković i Dubrovnik. Luke županijskog značaja na otocima su Supetar (Brač), Stari Grad, Hvar i Sučuraj (Hvar), Vis, Korčula i Vela luka (Korčula), na poluotoku Pelješcu Orebić i Trpanj te na kopnu Drvenik. (Favro, 2010.)

3. Zračni promet

   Zračna luka Zadar (Zemunik) više je kategorije, kao i zračna luka Split koja ima najintenzivniji zračni promet na području srednjeg Jadrana te zračna luka Dubrovnik

(Čilipi). Zračne luke niže kategorije su na Braču i u Pločama. Postoji i nekategorizirana zračna luka na otoku Hvaru.

4. Željeznica

Zadarskom županijom prolazi željeznička pruga s putničkom postajom u Zadru i teretnom postajom Bibinje- teretna luka Zadar. Šibensko- kninskom županijom prolazi željeznička pruga s putničkom postajom u blizini morske obale u gradu Šibeniku. Iz kopnenog se područja spušta prema Trogiru i prolazi uz Kaštela te završava željezničkom postajom na obali u središtu grada Splita. Željeznička pruga na obalno područje Dubrovačko-neretvanske županije dolazi dolinom rijeke Neretve iz smjera Mostara, prolazi državnu granicu kod Metkovića i završava u luci Ploče. Ova pruga ima osobiti značaj u teretnom prometu (Koščić, 1998.).

2.2.6. Naseljenost i ljudski potencijali srednjeg Jadrana

Grad Zadar 2011. imao je 170 017 stanovnika. Uz grad Split to je najvažnija hrvatska luka po prometu putnika. Zadar ima bogatu prošlost i vrijedne spomenike kulture kao i potrebnu turističko- ugostiteljsku suprastrukturu. Važno središte i je i Grad Šibenik sa 34 302 stanovnika 2011. i bogatom prošlošću i brojnim spomenicima kulture. Dominantu ulogu zauzima i grad Split koji prema popisu iz 2011. ima 178 102 stanovnika. Split je značajan zbog bogatog povijesnog naslijeđa te brojnih obrazovnih, kulturnih, zdravstvenih, upravnih i sportskih funkcija. Od ostalih gradova važno je spomenuti Dubrovnik sa 42 615 stanovnika (2011.). To je najpoznatiji hrvatski grad u svijetu, pod zaštitom kao spomenik kulture svjetskog značaja. Gradovi uz obalu sa središnjim funkcijama su: Nin, Biograd na moru, Vodice, Skradin, Trogir, Kaštela, Omiš, Makarska, Ploče, Metković i Opuzen. Gradovi sa središnjim funkcijama na otocima su: Pag, Supetar, Hvar, Stari Grad, Vis, Komiža i Korčula.

3. STAVOVI NOSITELJA PONUDE NAUTIČKOG TURIZMA

3.1. Istraživanje stavova nositelja ponude nautičkog turizma

Istraživanje je provedeno i analizirano 2011. godine u sklopu magistarskog rada „Primjena marketinga u strategiji održivog razvoja nautičkog turizma RH“(Konsa, 2011.). Ovo istraživanje temelj je pri analizi stavova nositelja ponude nautičkog turizma i identificiranju problema koji nastaju u sferi nautičkog turizma na srednjem Jadranu. Autor smatra kako je nautički turizam u RH došao do te točke da je potrebno smišljeno planiranje razvoja nautičkog turizma i osiguravanje razvoja istoga putem gradnje novih marina i proširivanja postojećih kako bi se povećao broj vezova. U skladu s činjenicom da je glavna prednost nautičkog turizma srednjeg Jadrana i Hrvatske općenito prirodni resurs, istraživanjem je pokazano kako je održivi razvoj okvir kroz koji je potrebno promatrati razvoj nautičkog turizma koji će se osigurati planiranjem gradnje novih prihvatnih kapaciteta. Predmet ovog istraživanja su temeljni nositelji ponude nautičkog turizma srednjeg Jadrana- marine. Autor navodi kako je problem istraživanja kompleksan zbog dinamičnog rasta hrvatskog turizma. Kao predmet ovog primarnog istraživanja izabrane su sve hrvatske marine, koje planiranjem svog razvoja izravno utječu na razvoj nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj. Analizom spomenutog primarnog istraživanja (Konsa, 2011.) biti će dat pokušaj dovođenja rezultata analize u vezu s temom ovog rada koji istražuje područje uže od RH- područje srednjeg Jadrana. Istraživanjem stavova i mišljenja nositelja ponude nautičkog turizma korištenjem anketnog upitnika željelo se ustanoviti kako oni gledaju na problematiku svog i ukupnog razvoja nautičkog turizma u RH, te koliko je u planiranje njihovog budućeg razvoja usvojen koncept marketinga i koncept održivog razvoja. Osnovni preduvjet daljnjeg razvoja nautičkog turizma RH zbog nedostatka vezova jest povećanje prihvatnih kapaciteta, bilo gradnjom novih, bilo proširenjem postojećih hrvatskih marina. Slijedom navedenog, radi očuvanja glavne konkurentske prednosti nautičkog turizma RH netaknute prirode, temeljni čimbenici ponude nautičkog turizma RH, hrvatske marine sa svojim vlasnicima i upravama morali bi usvojiti načela održivog razvoja kao osnovu planiranja vlastitog i ukupnog razvoja nautičkog turizma RH(Konsa, 2011.). Namjera i cilj istraživanja bili su istražiti kako uprave marina gledaju na svoj razvoj i razvoj nautičkog turizma u RH, razumiju li problematiku održivog razvoja, vode li računa o brizi za okoliš, koliko je istinita tvrdnja o nedostatku vezova, odnosno o manjku prihvatnih kapaciteta, te namjeravaju li povećavati svoje prihvatne kapacitete.

3.2. Analiza podataka i interpretacija rezultata

Rezultati su istraživanja u svezi problematike razvoja nautičkog turizma RH su prikladno grafički obgrađeni od strane autora rada (Konsa, 2011.) radi bolje preglednosti. Autor Dragiša Konsa na pokušava dati odgovore na sljedeća pitanja:

3.2.1. Pitanje popunjenosti kapaciteta

Konsa navodi kako su rezultati na pitanje popunjenosti kapaciteta pokazali enormnu popunjenost svih kapaciteta, posebice u sezoni, ali i van sezone. To potvrđuje činjenicu da su prihvatni kapaciteti nautičkog turizma na granici mogućnosti. Rješenje ovog problema bilo bi žurno povećanje prihvatnih kapaciteta. Istraživanje (Konsa, 2011.) pokazuje kako marine u sezoni imaju popunjenost od 100%, a van sezone preko 90%. Ipak, istraživanje pokazuje kako ipak ima nešto slobodnih stalnih mjesta u marinama, što može dovesti do pogrešnog zaključka kako popunjenost ipak ne doseže enormnih 100%. No, proširenjem istraživanja autor dolazi do stvarnog razloga postojanja slobodnih vezova. Istraživanje pokazuje kako vlasnici marina zadržavaju ekskluzivno pravo ostavljanja manjeg broja vezova slobodnim za potrebe izvanrednih gostiju, čekajući takozvanu bolju priliku, gosta sa većim plovilom ili platežnim sposobnostima, ili ostavljajući mjesta za tranzitna plovila u sezoni koji plaćaju dnevni vez po višim cijenama od onih za stalni vez.

3.2.2. Pitanje podrijetla gostiju

Istraživanje (Konsa, 2011). pokazuje kako su gosti uglavnom inozemni osim u slučaju ACI-jeve marine u Splitu, koja ima većinom domaće goste, što je svojevrsno iznenađenje, koje pokazuje kako Split ima popriličan broj bogate domaće klijentele. Ovaj podatak je još znakovitiji s obzirom na popunjenost marine u sezoni od 98% i izvan sezone od 96%, što govori o tome kako je u Splitu vrlo teško naći slobodni vez, pa bi se shodno tome žurno trebalo planirati povećanje prihvatnih kapaciteta. Situaciju u Splitu kao i u drugim mjestima spašavaju brojne sportske lučice u kojima je na vezu veliki broj luksuznih plovila. No, može se zaključiti kako bi se pooštrenjem kriterija za članstvo u sportskim klubovima pojavili golemi manjkovi u broju potrebnih vezova. Situacija se blago popravila od otvaranje Končar marine u Trogiru 2014., ali problem nedostatka prihvatnih kapaciteta i dalje nije riješen.

3.2.3. Pitanje brige za okoliš od strane marine

Sve marine na području srednjeg Jadrana imaju osobu zaduženu za zaštitu okoliša i izrađenu studiju utjecaja na okoliš. Time sve marine pokazuju kako prate suvremene ekološke trendove i vode računa o zaštiti okoliša marine.

3.2.4. Pitanje planiranja proširenja marine

Sve marine namjeravaju proširivati svoje prihvatne kapacitete za 10 do 25%. Kako se radi uglavnom o privatnim marinama, koje ne bi išle u takva značajna investicijska ulaganja ako dosadašnje poslovanje ne bi dalo garanciju brzog povrata ulaganja može se zaključiti kako vlasnici privatnog kapitala procjenjuju potražnju za vezovima dovoljno velikom za ulazak u ovaj poslovni pothvat. ACI kao kompanija većinski u državnom vlasništvu, također prati trendove ulaganja u nove prihvatne kapacitete, te želi proširiti kapacitete u Skradinu, Splitu i Dubrovniku za prihvat mega jahti. Time se pokazuje kao sve marine vode računa o vlastitom budućem razvoju u skladu s održivim razvojem destinacije.

3.2.5. Pitanje o zaposlenom stručnjaku za marketing

Većina marina ema zaposlenog posebnog stručnjaka za marketing, što sugerira kako uprave marine vjerojatno nemaju dovoljno potrebnih saznanja za usvajanje koncepcije marketinga pri planiranju svog razvoja i pri promociji vlastitog proizvoda. Promociji se ipak daje na važnosti, no ne u onoj mjeri koja bi bila potrebna za adekvatno i u potpunosti iskoristivo poslovanje marina. Ova činjenica ukazuje na potrebu osvježavanja ljudskih resursa u marinama posebice na području marketinga.

3.2.6. Pitanje razvijenosti nautičko turističke ponude

Prirodne ljepote i sigurnost ocijenjene su kao najveće konkurentske prednosti, a opremljenosti marina i elementi ponude destinacije (kultura, sport, zabava i kupanja u marini) kao najslabiji dio ponude nautičkog turizma, što bi ukazivalo da bi se u skladu sa tom premisom mogli i ponašati kod planiranja svog budućeg razvoja. Na pitanje o najboljem od ponude nautičkog turizma ispitanici ističu faktore: kvaliteta, siguran vez, čisto more, ljepote obale, ugostiteljstvo, no kod sviju je ovisno o načinu izražavanja ljepota prirode prepoznata kao najjači adut nautičkog turizma, što govori o prepoznavanju preferencija nautičkog gosta. Navedeno bi posredno mogli implicirati kako bi se i u svom razvoju trebali ponašati shodno

ovoj činjenici. Sigurnost u zemlju su vjerojatno svi podrazumijevali, pa je nitko nije posebno istaknuto. Zato je prepoznaju inozemni nautički turisti. Kada je netko nema svojoj zemlji tada cijeni sigurnost koju još uvijek pruža Hrvatska. Kao najlošiji dio ponude ističu birokraciju i nedostatak sadržaja u i izvan marine, te nedostatak tranzitnih vezova u sezoni. Može se reći kako su ispitanici dobro procijenili vlastite prednosti i slabosti, što je bilo za očekivati s obzirom da se radilo o uzorku dobrih poznavatelja nautičko- turističkih tržišnih prilika (Konsa, 2011.).

3.3. Prihvatni kapaciteti nautičkog turizma srednjeg Jadrana

Luke nautičkog turizma u Hrvatskoj regulirane su Pravilnikom o razvrstavanju i kategorizaciji luka nautičkog turizma (NN 142/99, 68/07), kao i nizom dopuna toga pravilnika. Tim Pravilnikom definirani su opći i posebni minimalno tehnički i drugi uvjeti luka nautičkog turizma. Prema njemu luka nautičkog turizma mora ispunjavati sljedeće opće i posebne minimalne uvjete (Fravro, 2010.):

Opći minimalni uvjeti odnose se na:

- Ispravnost i funkcionalnost uređaja i opreme
- Opskrbu električnom energijom
- Opskrbu higijenski ispravnom vodom
- Usluge koje se pružaju u luci
- Prostorije za osobnu higijenu turista- nautičara
- Uređaje i opremu za zaštitu okoliša
- Protupožarnu zaštitu
- Zaposlenike
- Prostorije za osobnu higijenu zaposlenika

Posebne minimalne uvjete moraju ispunjavati pojedine luke nautičkog turizma ovisno o vrsti luke, a oni se odnose na:

- Obvezatnu strukturu uređenja i opreme
- Minimum usluga koje se u luci moraju pružati

- Minimum nadopunjujućih usluga (trgovačkih, ugostiteljskih i drugih) koje luka mora osigurati turistima- nautičarima.

Pravilnikom se luke nautičkog turizma razvrstavaju (članak 5.) kao:

1. Sidrište
2. Odlagalište plovnih objekata
3. Suha marina

4. Marine srednjeg Jadrana

0

Slika 2: Hrvatske marine (Jacht Charter Croatia, 2017.)

Tablica 1: Broj luka u nautičkom turizmu na srednjem Jadranu (Državni zavod za statistiku, 2017.)

	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
Zadaska	21	24	23	24	24	24	21	19	23	26	36	44
Šibensko-kninska	11	11	11	11	11	11	13	13	14	15	17	21
Splitsko-dalmatinska	11	11	11	11	13	13	13	16	17	21	20	27
Dubrovačko-neretvanska	6	6	5	5	4	5	6	6	6	6	7	8

Tablica 2: Broj plovila na stalnom vezu u lukama nautičkog turizma na srednjem Jadranu (Državni zavod za statistiku, 2017.)

	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
Zadarska	2 616	2 726	2 880	3 129	3 129	3 043	3 023	3 031	2 943	2.961	2 877	2 710
Šibensko-kninska	2 680	2 752	2 767	2 755	2 802	2 572	2 537	2 962	2 920	2.783	2 656	2 788
Splitsko-dalmatinska	1 130	1 196	1 240	1 254	1 401	1 445	1 473	1 337	1 441	1.588	1 755	1 950
Dubrovačko-neretvanska	3 237	3 334	3 423	3 544	3 641	3 699	3 577	3 504	2 933	2.888	2 807	2 835

Tablica 3: Broj plovila u tranzitu u lukama nautičkog turizma na srednjem Jadranu (Državni zavod za statistiku, 2017.)

	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
Zadarska	50 403	52006	54 193	58 505	55 289	51 935	47 099	37 413	37 624	35 340	30 559	34 556
Šibensko-kninska	47 526	47 490	48 959	46 396	44 465	48 849	40 899	41 667	41 963	41 303	43 719	48 110
Splitsko-dalmatinska	34 940	35 677	38 304	37 125	33 718	36 465	36 196	41 944	44 649	49 509	50 562	52 995
Dubrovačko-neretvanska	18 555	19 680	17 397	16 601	14 095	15 450	16 591	14 958	14 771	13 303	14 303	16 432

Popis marina na srednjem Jadranu:

Marina Borik je smještena sjeverozapadno od središta grada Zadra, a radi u sustavu hotelskog poduzeća "Borik" koje ima pet hotela s 510 soba, te autokamp. Otvorena je tijekom cijele godine. Marina raspolaže s 220 vezova u moru, te sa 70 mjesta za smještaj plovila na suhom. Svi vezovi opremljeni su priključcima za struju i vodu.

Sadržaj:

Recepcija, mjenjačnica, kafić, sanitarni čvor (wc i tuševi), vlastita plaža, teniski tereni, mini golf, fitness centar, servisna radionica, dizalica nosivosti 5 t, slip, autodizalica nosivosti 40 t. Blizina banke, trgovine, privatnih restorana i apartmana. Crpka za gorivo udaljena je jednu nm.

Prometna povezanost:

Marina je udaljena od središta Zadra 3,5 km, a od zračne luke 13,5 km. Zadar je odlično povezan ne samo cestovnim i zračnim prometom, već i trajektnim linijama sa svim većim hrvatskim lukama i otocima te s Italijom (Ancona).

Marina Vitrenjak je otvorena tijekom cijele godine. Smještena je sjevero zapadno od Zadarske luke. Marina ima 250 vezova te je zaštićena sa dva lukobrana.

Sadržaj:

Priključci za struju i vodu, tuševi, parking i mjenjačnica. Ostali sadržaji su dostupni u obližnjoj marini Borik u Zadru. Marina ima dvije dizalice (2,5t i 5.5t.)

Tankerkomerc Marina Zadar smještena je u samom gradu Zadru. Prirodno je zaklonjena od vjetra te pruža sigurno utočište. Otvorena je tijekom cijele godine. Marina raspolaže sa 300 vezova u moru, te 200 mjesta za smještaj plovila na suhom. Svi vezovi opremljeni su priključcima za struju i vodu.

Sadržaj:
Recepcija i mjenjačnica, restoran, snack bar, prodavaonice nautičke opreme, ledomat velikog kapaciteta, sanitarni čvor (wc i tuševi), parkiralište i garaže, rent-a-car, servisna radionica, dizalice nosivosti 6,5 Mp i 15 Mp, automatski navoz 50 Mp.

Prometna povezanost:
Neposredna blizina zračne luke, odlične trajektne veze sa svim većim lukama i otocima, trajektne veze s Italijom (Ancona).

Tankerkomenrc marina Veli Iž smještena je na otoku Ižu, u središtu zadarskog arhipelaga. Otvorena je tijekom cijele godine. Marina raspolaže sa 50 vezova u moru, te 4000 m2 prostora za uskladištenje plovila na kopnu. Svi vezovi opremljeni su priključcima za struju i vodu. Crpka za gorivo udaljena je četiri km.

Sadržaj:
Recepcija, mjenjačnica, restorani i caffe barovi, sanitarni čvor (wc i tuševi), prodavaonica prehrambenih proizvoda, servisna radionica, automatski navoz nosivosti 50 t, izgradnja i popravak drvenih brodova.

Prometna povezanost:
Otok je povezan trajektnom vezom s obalom i ostalim otocima, te sa Zadrom gdje se nalazi zračna luka.

Marina Dalmacija Zlatna Luka smještena je u Sukošanu, sedam km južno od grada Zadra, idealna je polazišna luka mnogih nautičara, a krasi je Plava zastava, prestižna nagrada za očuvanje okoliša.
Otvorena je tijekom cijele godine. Marina raspolaže s 1200 vezova u moru te 500 mjesta za smještaj plovila na suhom. Svi vezovi opremljeni su priključcima za struju i vodu.

Sadržaj:
Recepcija, mjenjačnica, restorani i caffe barovi, trgovina živežnih namirnica i trgovina

nautičke opreme, sanitarni čvor (wc i tuševi) parkiralište s individualnim garažama, centar za regate, praonica rublja, servisna radionica, dizalica nosivosti 30 t, pokretna dizalica nosivosti 65 t. Crpka za gorivo nalazi se u marini.

Prometna povezanost:
Posebnu privlačnost daje joj blizina nacionalnih parkova - Kornata (14 nm), Plitvica (150 km), Paklenice (50 km) i Krke (75 km). Lako je dostupna kopnenim i morskim putem, a Zračna luka Zadar nalazi se na udaljenosti od samo pet km.

Marina Kornati nalazi se u Biogradu na moru. Riječ je o modernom nautičkom centru, smještenom pred vratima kornatskog arhipelaga, znamenitog Nacionalnog parka koji broji više od 150 otoka i 200 hridi.
Otvorena je tijekom cijele godine. Marina raspolaže sa 600 vezova u moru, te 60 mjesta za smještaj plovila na suhom. Svi vezovi opremljeni su priključcima za struju i vodu.

Sadržaj:
Recepcija, mjenjačnica, restoran, Kapetanski klub, prodavaonica prehrambenih proizvoda, prodavaonica nautičke opreme, servisna radionica, dizalica nosivosti 10 t, pokretna dizalica nosivosti 70 t, charter servis s više od 80 jahti, parkiralište.

Prometna povezanost:
Marina je udaljena od talijanske granice 300 km, a od austrijske 400 km. Blizina zračne luke Zadar.

Marina Sangulin nalazi se u Biogradu, zaštićena od svih vjetrova, smještena je u prirodnoj uvali poluotoka. Ona je idealna izlazna točka za čudesan svijet Kornatskog otočja. Otvorena je tijekom cijele godine. Marina raspolaže sa 200 vezova u moru, te 10 mjesta za smještaj plovila na suhom. Svi vezovi opremljeni su priključcima za struju i vodu.

Sadržaj:
Recepcija i mjenjačnica, sanitarni čvor (wc i tuševi). U neposrednoj blizini marine nalaze se restorani, supermarketi, pošta, benzinska crpka, ljekarna, lučka kapetanija, servisna radionica, dizalica nosivosti 12 t. Crpka za gorivo nalazi se u marini.

Prometna povezanost:
Marina je povezana osim cestovnim i morskim, i zračnim putem (blizina zračne luke Zadar).

Aci Marina Žut nalazi se na sjeveroistočnoj obali istoimenog otoka, smještena je u uvali Podražanj, a ista je dio izdužene uvale Žut. Na rtu Ražanj vijori se ACI zastava. Za jake bure preporučuje se vez na istočnom kraku gata marine, dok su za jakog južnog vjetra mnogo ugodniji vezovi na zapadnom kraku gata. Otvorena je od sredine ožujka do kraja listopada. Marina raspolaže sa 120 vezova u moru. Brodovi s gazom većim od 3 m vežu se duž čitavog istočnog kraka gata, ili na samom kraju zapadnog. Vezovi su opremljeni priključcima za vodu i struju. Opskrba vodom za potrebe plovila je ograničena.

Sadržaj:
Recepcija, mjenjačnica, restoran, telefon, sanitarni čvor (wc i tuševi), prodavaonica prehrambenih namirnica, mogućnost opskrbe nužnim zalihama vode. Najbliža crpka za gorivo nalazi se u luci Zaglav na Dugom otoku (8 nm).

Marina Betina smještena je na sjeveroistočnoj strani otoka Murtera, kao jedinstveno arhitektonsko rješenje nastala je na 200-godišnjoj brodograditeljskoj tradiciji. Otvorena je tijekom cijele godine. Marina raspolaže sa 180 vezova u moru, te s 90 mjesta za smještaj plovila na suhom. Svi vezovi opremljeni su priključcima za struju i vodu.

Sadržaj:
Recepcija, mjenjačnica, restoran, sanitarni čvor (wc i tuševi), servisna radionica, dizalica nosivosti 20 t, pokretna dizalica nosivosti 260 t. Crpka za gorivo udaljena je 0,3 nm.

Prometna povezanost:
Otok je povezan trajektnim linijama sa svim većim lukama

Marina Hramina smještena je u dobro zaštićenoj i sigurnoj uvali Hramina, na sjeverozapadnom dijelu otoka Murtera koji je samo sedam nm udaljen od jedinstvenog Kornatskog arhipelaga. Otvorena je tijekom cijele godine. Marina raspolaže sa 400 vezova u moru, te 250 mjesta za smještaj plovila na suhom. Svi vezovi opremljeni su priključcima za struju i vodu.

Sadržaj:
Recepcija, mjenjačnica, hotel sa 10 soba poluapartmanskog tipa, telefon, praonica rublja, prodavaonica prehrambenih proizvoda i nautičke opreme, sanitarne prostorije (wc, tuševi), punionica plina, servisna radionica, dizalica nosivosti 15 t, pokretna dizalica nosivosti 50 t,

navoz za male brodove, najam plovila. U neposrednoj blizini nalazi se crpka za gorivo, Lučka ispostava, banka, pošta, različite trgovine i servisi, restorani, ambulanta, ljekarna, hotel i dr.

Prometna povezanost:
Otok je povezan trajektnim linijama s nekoliko luka, te cestom s Jadranskom magistralom.

Aci Marina Jezera smještena je na otoku Murteru u južnom dijelu uvale Jezera. S istočne strane zaštićena je valobranom. Otvorena je tijekom cijele godine. Marina raspolaže s 200 vezova u moru, te s 35 mjesta za smještaj plovila na suhom. Vezovi su opremljeni priključcima za vodu i struju.

Sadržaj:
Recepcija, mjenjačnica, restoran, sanitarni čvor (wc i tuševi), servisna radionica, dizalica nosivosti 10 t, parkiralište za osobna vozila, škola jedrenja (Academia Navalis Adriatica), najam brodova - Sun Adriatic Yachtcharter. Crpka za gorivo nalazi se na radnom platou marine.

Prometna povezanost:
Automobilom se iz smjera Zadra ili Splita na otok Murter stiže preko pokretnog mosta u mjestu Tisno. Trajekt ljeti svakodnevno prometuje iz Zadra i Splita, a u oba ta grada postoje zračne luke.

Aci Marina Piskera nalazi se između otoka Piškera i Panitula vela, na sjevernoj obali otoka Panitula vela (Kornatsko otočje). Na najistaknutijoj točki otoka vijori se ACI zastava. Marina pruža dobru zaštitu od bure, no nešto manju od vjetrova iz južnog smjera. Otvorena je od sredine ožujka do kraja listopada. Marina raspolaže sa 150 vezova u moru. Dubina mora na gatovima iznosi 2,5-3,5 m. Vezovi su opremljeni priključcima za vodu i struju. Opskrba vodom za potrebe plovila je ograničena.

Sadržaj:
Recepcija, mjenjačnica, restoran, telefon, sanitarni čvor (wc i tuševi), prodavaonica prehrambenih namirnica, mogućnost opskrbe nužnim zalihama vode. Najbliža crpka za gorivo nalazi se u luci Zaglav na Dugom otoku (12 nm).

Aci Marina Skradin smještena je u uvali sjeverozapadno od pristaništa u Skradinu.
Zbog slatke vode u bazenu marine nautičari, a posebno vlasnici drvenih brodova, ovdje rado

ostavljaju svoja plovila na zimovanju. Otvorena je tijekom cijele godine. Marina raspolaže s 200 vezova u moru, opremljenih priključcima za vodu i struju.

Sadržaj:
Recepcija, mjenjačnica, restoran, sanitarni čvor (wc i tuševi), parkiralište za osobna vozila. Najbliža crpka za gorivo nalazi se u gradskoj luci Šibenik (8 nm).

Prometna povezanost:
Postoje dobre trajektne veze preko Šibenika, prema Rijeci i Zadru na sjeveru, te prema Splitu i Dubrovniku na jugu. Ti su gradovi zračnim linijama povezani s cijelom Europom. Skradin je sa Šibenikom povezan redovnim autobusnim linijama.

NCP Marina Mandalina raspolaže sa 350 vezova u moru, opremljenih priključcima za vodu i struju.

Sadržaj:
Recepcija, internet point, WLAN, mjenjačnica, bankomat, restoran-pizzeria & kafe bar, sanitarni čvorovi (tuš i WC), ledomat, dječje igralište, mini market, parking, najam jedrilica i motornih jahti, škola jedrenja, športsko društvo, organizacija regata, taxi, rent-a-car, transferi kombijem do centra Šibenika i shoping centra, transferi morem, praonica rublja i opskrba plovila na zahtjev.

Prometna povezanost:
Marina Mandalina smještena je u šibenskom zaljevu na poluotoku Mandalina. Marina se nalazi 10 minuta vožnje od glavne magistralne ceste te 40 minuta vožnje od zračnih luka u Zadru i Splitu.

Aci Marina Vodice Smještena je u sjeveroistočnom dijelu luke Vodice (uvala Vrulje). Zaštićena je s dva valobrana. Otvorena je tijekom cijele godine. Marina raspolaže s 415 vezova u moru, te s 90 mjesta za smještaj plovila na suhom. Vezovi su opremljeni priključcima za vodu i struju.

Sadržaj:
Recepcija, mjenjačnica, restoran, sanitarni čvor (wc i tuševi), praonica rublja, servisna radionica, dizalica nosivosti 10 t, pokretna dizalica nosivosti 40 t, navoz, parkiralište za

osobna vozila, najam brodova - AYC (Adria Yacht Center). Crpka za gorivo nalazi se na vanjskoj strani lukobrana, koji marinu štiti od južnih vjetrova.

Prometna povezanost:
Postoje zračne veze preko zračnih luka Zadar i Split, koje su od Vodica udaljene 61 km, odnosno 65 km. Iz oba grada zrakoplovi često lete prema svim većim europskim gradovima. Tijekom ljetne sezone Vodice u preko Šibenika, Zadra i Splita, brzim trajektnim linijama, povezane s Rijekom i Dubrovnikom, te Anconom i Barijem u Italiji.

Marina Tribunj ima 260 vezova u moru i 150 mjesta na kopnu, svaki od njih opremljen je , priključcima za pitku vodu, struju, kabelsku TV i internet. Sam položaj marine je takav da jamči mirnu unutrašnjost luke za vrijeme svih vjetrova. Recepcija je otvorena tijekom cijele godine. . U ljetnom periodu **od 07:00 do 23:00**, a u zimskom od 08:00 do 16:00. 24 satno osiguranje marine i naši kvalificirani zaštitari se brinu o brodovima i automobilima na području marine.

Sadržaj:
recepcija , mjenjačnica, Pink-Keel Irski Pub - velik izbor jela i pića ,vrhunski opremljeni apartmani i sobe (klima, TV, jacuzzi, podno grijanje), praonica sa perilicama i sušilicama rublja, radionica, travel lift 80 t , parkiralište, suhi vezovi, benzinska crpka

Prometna povezanost:
Marina Tribunj je smještena 12 km od Šibenika, 60 km od splitske zračne luke.

Marina Kremik je jedna od najzaštićenijih marina na Jadranu, smještena je u slikovitoj uvali južno od grada Šibenika. Otvorena je tijekom cijele godine. Marina raspolaže s 265 vezova u moru, te 150 mjesta za smještaj plovila na suhom. Svi vezovi opremljeni su priključcima za struju i vodu.

Sadržaj:
Recepcija, mjenjačnica, restoran, prodavaonica prehrambenih proizvoda, servisna radionica, dizalica nosivosti 5 t, pokretna dizalica nosivosti 30 t, slip nosivosti 50 t, taksi služba na zahtjev, parkiralište. Crpka za gorivo nalazi se u marini. Najam charter plovila.

Prometna udaljenost:
Od Nacionalnog parka Kornati udaljena je 30 nm, od splitske zračne luke samo 30 km

Marina Frapa je jedna od najljepših hrvatskih marina, smještena na središnjem dijelu hrvatske obale, između gradova Šibenika i Splita, u Rogoznici, u lijepoj i sa svih strana zaštićenoj uvali Soline. Otok na kojem se nalaze svi sadržaji marine kao i devet gatova na 136.000 četvornih metara, čine je ljepoticom među marinama, a o tome svjedoče i tri Zlatna jedra (nagrada Večernjeg lista za najbolju marinu na Jadranu), te prestižna nagrada Plava zastava za očuvanje okoliša. Otvorena je tijekom cijele godine. Marina raspolaže s 300 vezova u moru, te 150 mjesta za smještaj plovila na suhom. Svi vezovi opremljeni su priključcima za struju i vodu.

Sadržaj:
Recepcija, mjenjačnica, u sklopu marine nalaze se luksuzno opremljeni apartmani, restorani, vinoteka, champagne bar, Kapetanski klub, prodavaonice prehrambenih proizvoda i nautičke opreme, slastičarnica, pizzeria, sanitarni čvor (wc i tuševi), te parkiralište. Crpka za gorivo nalazi se u marini. Prometna udaljenost: Marina je smještena u blizini Zračne luke Split i dvaju nacionalnih parkova - Krke i Kornata.

Marina Agana je otvorena tijekom cijele godine te raspolaže sa 200 vezova na moru i 100 na kopnu.
Dobro je zaklonjena sa svih strana izuzev sjeveroistočne. Najznačajnija građevina u marini je kula sagrađena od trogirskog biskupa u 16 st. kao štit od Turaka. Kula je prenamijenjena u hotel sa restoranom.

Sadržaj:
Priključci za struju i vodu, praonica, parking, restoran, bar, samoposluga, sanitarni čvor, lift za teret od 40 t.

Aci Marina Trogir nalazi se na sjevernoj obali otoka Čiovo, između Trogirskog mosta i rta Čubrijan, a nasuprot gradu Trogiru. Otvorena je tijekom cijele godine. Marina raspolaže sa 180 vezova u moru, te sa 60 mjesta za smještaj plovila na suhom. Svi vezovi su opremljeni priključcima za struju i vodu.

Sadržaj:
Recepcija, mjenjačnica, restoran, sanitarni čvor (wc i tuševi), prodavaonica prehrambenih namirnica, servisna radionica, dizalica nosivosti 10 t, parkiralište za osobna vozila. Crpka za gorivo nalazi se na zapadnom kraju marine.

Prometna povezanost:
Splitska zračna luka udaljena je dva km od Trogira i povezuje ovo područje s cijelom Europom. Tijekom turističke sezone brze brodske linije povezuju Split (25 km) s Rijekom i Dubrovnikom, te Anconom i Pescarom u Italiji.

Marina Zirona smještena je u uvali na sjeverozapadnoj strani otoka Drvenik Veli. Marina raspolaže sa 140 vezova.

Sadržaj:
Marina još uvijek nema sadržaje. U blizini iste nalazi se restoran. Ostali sadržaji su dostupni u mjestu. Otoci Mali i Veli Drvenik nalaze se u blizini Trogira i imaju prekrasne pješčane i šljunčane plaže.

Marina Kaštela je nova hrvatska marina na SE obali Kaštelanskog zaljeva, između Splita i Trogira, dvaju najljepših gradova srednje Dalmacije. Od nepovoljnih vremenskih uvjeta štite ju brdo Kozjak , te poluotoci Marjan i Čiovo. Otvorena je tijekom cijele godine. Marina ima 420 vezova na moru i 200 na kopnu.

Sadržaj:
Recepcija, priključci za struju i vodu, sanitarni čvor, restorani, trgovina, parking.
Marina ima dizalicu za teret do 60 tona.

Prometna povezanost:
Zračna luka Split nalazi se na samo 7 km od Marine Kaštela, magistralnim i autoputovima je povezana s dalmatinskim turističkim odredištima.

Aci Marina Split smještena je u jugozapadnom dijelu gradske luke, sjeverno od poluotoka Sustipan.
Dugačak lukobran pruža dobru zaštitu od južnih vjetrova. Otvorena je tijekom cijele godine. Marina raspolaže s 360 vezova u moru, te sa 120 mjesta za smještaj plovila na suhom. Svi vezovi opremljeni su priključcima za vodu i struju.

Sadržaj:
Recepcija, mjenjačnica, restoran, snack-bar, sanitarni čvor (wc i tuševi), prodavaonice prehrambenih namirnica i nautičke opreme, servisna radionica, dizalica nosivosti 10 t, navoz (35 t), parkiralište za osobna vozila. Cjelogodišnji granični prijelaz u gradskoj luci. Crpka za

gorivo ispred hotela "Marjan" (100 m). U sklopu marine djeluje jedan od glavnih obavijesno-servisnih punktova ADAC-a i AMTC-a za nautičare.

Prometna povezanost:
Željeznička i autobusna postaja, kao i gradska luka, udaljene su samo kilometar od marine. Split je povezan redovnim brodskim linijama s Rijekom i Dubrovnikom, te Anconom i Pescarom u Italiji. Zračna luka, koja je udaljena 20 km od grada, povezuje cijelu regiju s Europom i svijetom.

Aci Marina Milna nalazi se na otoku Braču, u jugoistočnom dijelu uvale Milna, nasuprot gradu. Otvorena je tijekom cijele godine. Marina raspolaže sa 170 vezova u moru, te s 20 mjesta za smještaj plovila na suhom. Svi gatovi marine su u potpunosti obnovljeni, a vezovi su opremljeni novim priključcima za vodu i struju.

Sadržaj:
Recepcija, mjenjačnica, restoran, caffe, sanitarni čvor (wc i tuševi), servisna radionica, dizalica nosivosti 10 t. Crpka za gorivo nalazi se zapadno od brodogradilišta specijaliziranog za popravak drvenih brodova (500 m). Uz samo gradsko pristanište smješteno je nekoliko samoposluga, trgovina prehrambenom robom i mesnica.

Prometna povezanost:
Preko Supetra (20 km) mjesto je čestim trajektnim linijama povezano s gradom Splitom i otokom Hvarom. Split je zračnim linijama povezan s Europom, a brodskim s Rijekom i Dubrovnikom, te Venecijom, Riminijem, Anconom, Pescarom i Barijem u Italiji. Na otoku Braču također se nalazi međunarodna zračna luka.

Marina Tučepi otvorena je tijekom cijele godine. Najbolja marina u ovom području. Smještena je u centru Tučepa. Može primiti 70 brodova dužine do 20 metara. Gotovo je nova, dobro čuvana i opremljena s priključcima za vodu, struju, telefon i satelitsku TV. Marina raspolaže sa 50 vezova. Zaštićena je lukobranom od svih vjetrova.

Sadržaj:
Recepcija, priključci za vodu i struju, telefon, sanitarni čvor, restorani i različite trgovine, dizalica.

Marina Podgora je otvorena tijekom cijele godine. Nalazi se južno od Makarske. Marina raspolaže sa 220 vezova. Zaštićena je od vjetrova lukobranom.

Sadržaj:
Priključci za struju i vodu, dizalica za brodove.

Aci Marina Vrboska smještena je na otoku Hvaru, nalazi se na južnoj obali vanjskog dijela uvale Vrboska.
Otvorena je tijekom cijele godine. Marina raspolaže s 85 vezova u moru, te s 30 mjesta za smještaj plovila na suhom. Vezovi su opremljeni priključcima za vodu i struju.

Sadržaj:
Recepcija, mjenjačnica, restoran, sanitarni čvor (wc i tuševi), servisna radionica, dizalica nosivosti 5 t, parkiralište za osobna vozila. Pored dizalice nalazi se crpka za gorivo. Kupnja se može obaviti u gradu (300 m).

Prometna povezanost:
Postoje svakodnevne autobusne veze s drugim mjestima na otoku Hvaru. Iz Starog Grada (6 km) više puta dnevno plove trajekti za Split (zračna luka i trajektna povezanost s talijanskim gradovima Venecijom, Riminijem, Anconom i Pescarom). Stari Grad je brodskim vezama povezan s Rijekom i Dubrovnikom (Rijeka-Zadar-Split-Stari Grad-Korčula-Dubrovnik). Između Hvara i Brača, na kojem se također nalazi međunarodna zračna luka, tijekom ljetne sezone redovito prometuju brodovi.

Aci Marina Palmižana nalazi se južno od grada Hvara, smještena je u istoimenoj uvali na sjeveroistočnoj obali otoka Sv. Klement (Paklinski otoci). Otvorena je od sredine ožujka do kraja listopada. Marina raspolaže sa 160 vezova u moru opremljenih priključcima za vodu i struju.

Sadržaj:
Recepcija, mjenjačnica, restoran, sanitarni čvor (wc i tuševi), prodavaonica prehrambenih namirnica. Najbliža crpka za gorivo (2,5 nm) nalazi se u gradskoj luci Hvar (Križna luka).

Prometna povezanost:
Tijekom srpnja i kolovoza marinu Palmižana s Hvarom povezuju taxi-plovila. Iz grada Hvara i Starog Grada na Hvaru više puta dnevno prometuju trajekti za Split (zračna luka i trajektna

povezanost s talijanskim gradovima Venecijom, Anconom i Pescarom). Stari Grad je brodskim vezama povezan s Rijekom i Dubrovnikom (Rijeka-Zadar-Split-Stari Grad-Korčula-Dubrovnik). Hvar, Vis i Split povezani su svakodnevno brzim brodskim linijama, a Hvar, Ancona i Split jednom tjedno.

Aci Marina Korčula nalazi se na otoku Korčuli, smještena je u maloj uvali istočno od grada Korčule. Na sjevernoj strani zaštićena je lukobranom. Otvorena je tijekom cijele godine. Marina raspolaže sa 135 vezova u moru, te s 15 mjesta za smještaj plovila na suhom. Vezovi su opremljeni priključcima za vodu i struju.

Sadržaj:
Recepcija, mjenjačnica, restoran, sanitarni čvor, praonica rublja, prodavaonica prehrambenih namirnica, servisna radionica, dizalica nosivosti 10 t, parkiralište za osobna vozila. Crpka za gorivo nalazi se oko 0,5 milje istočno od luke, pored trajektnog pristaništa. U gradu se nalazi i cjelogodišnji granični prijelaz. Marina nudi i smještajne mogućnosti u 11 komfornih apartmana.

Prometna povezanost:
Grad Korčula je trajektnom linijom povezana s poluotokom Pelješcem (Orebić), odakle se cestom dolazi do najbliže zračne luke - Dubrovnik (130 km). Otok Korčula trajektom je povezan i s Drvenikom, te sa Splitom iz Vele Luke (40 km). Korčula je brodskim linijama povezana i s Rijekom i Dubrovnikom (Rijeka-Zadar-Split-Stari Grad-Korčula-Dubrovnik).

Marina Lumbarda je otvorena cijelu godinu. Smještena je u zaljevu Lumbarda na istočnoj strani otoka Korčule nedaleko od grada Korčule. U marini se nalazi 50 vezova. Lukobranom je zaštićena od svih vjetrova.

Sadržaj:
Priključci za vodu i struju, lift za teret.

Marina Orebić je otvorena tijekom cijele godine. Smještena je u Orebiću u Pelješkom kanalu nasuprot Korčule. Marina ima 240 vezova.

Aci Marina Dubrovnik „Miho Pracat“ Nalazi se kod Komolca, oko dvije nm od ulaza u luku Gruž, te samo šest km od stare gradske jezgre. Otvorena je tijekom cijele godine. Marina

raspolaže s 450 vezova u moru, te sa 110 mjesta za smještaj plovila na suhom. Svi vezovi opremljeni su priključcima za vodu i struju.

Sadržaj:
Recepcija, mjenjačnica, kafić, tenis igrališta, bazen, sanitarni čvor (wc i tuševi), praonica rublja, prodavaonica prehrambenih namirnica, prodavaonica nautičke opreme, servisna radionica, pokretna dizalica nosivosti 60 t, parkiralište za osobna vozila. Crpka za gorivo i plin (500 m). Cjelogodišnji granični prijelaz u luci Gruž. U sklopu marine djeluje jedan od glavnih obavijesno-servisnih punktova ADAC-a i ...AMTC-a za nautičare.

Prometna povezanost:
Preko luke Gruž Dubrovnik je brodskim linijama povezan sa svim većim hrvatskim lukama (Rijeka-Zadar-Split-Stari Grad-Korčula-Dubrovnik). Redovne brodske linije povezuju grad s Venecijom, Riminijem, Anconom, Pescarom i Barijem u Italiji. Pored toga, zračna luka (Čilipi) povezuje Dubrovnik sa cijelim svijetom, a autobusne linije sa svim značajnim europskim gradovima. Od ranih jutarnjih sati do 2.00 noću autobusi povezuju marinu s lukom Gruž i Gradom.

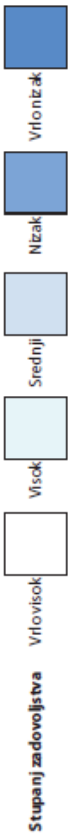
3.4. Zadovoljstvo nautičara ponudom

U istraživanju TOMAS NAUTIKA Jahting zadovoljstvo ponudom ocjenjivalo se na dva načina: izravnom ocjenom elemenata turističke ponude i usporedbom pojedinih elemenata turističke ponude s drugim konkurentskim nautičkim destinacijama. Nautičari su ocjenjivali zadovoljstvo s 25 elemenata turističke ponude naših destinacija i marina/luka i to ocjenama od 1 (vrlo loše) do 5 (odlično). Svi su odgovori svrstani u tzv. ‘rangove’ zadovoljstva, od vrlo niskog do vrlo visokog stupnja zadovoljstva. U nastavku, nautičari su za izabranih 14 elemenata turističke ponude uspoređivali Hrvatsku s nekom od mediteranskih zemalja u kojima su plovili tijekom protekle tri godine (za svaki element navodili su je li u Hrvatskoj ‘bolji’, ‘isti’ ili ‘lošiji’ u odnosu na izabranu konkurentsku zemlju). Analizirana je ocjena elemenata ponude u Hrvatskoj u odnosu na Španjolsku, Francusku, Italiju, Grčku i Tursku. (Institut za turizam, 2012.)

3.4.1. Stupanj zadovoljstva elementima ponude

Rang*	Elementi ponude	%
1.	Ljepota prirode i krajolika	94,5
2.	Osobna sigurnost	86,2
3.	Stanje broda (ispravnost, uređenost, opremljenost i slično)**	78,9
4.	Uslužnost osoblja u marinama	78,7
5.	Prihvat u marini**	78,6
6.	Bogatstvo gastronomske ponude u destinacijama	77,2
7.	Prometna dostupnost polazne luke	75,7
8.	Prostorni raspored marina	75,6
9.	Opskrbljenost vodom (hladna i topla) u marinama	75,2
10.	Dostatnost priključaka za vodu i struju u marinama	74,3
11.	Raspoloživost informacija u marinama o turističkoj ponudi destinacija	74,1
12.	Prihvat u zračnoj luci (transfer)**	73,3
13.	Ukupna ponuda za nautičare	71,0
14.	Uređenost i čistoća okoliša u marinama	70,4
15.	Vezovi (širina, ispravnost)	68,9
16.	'Vrijednost za novac' ukupne ponude za nautičare	67,1
17.	Raznolikost kulturnih manifestacija	66,2
18.	Kvaliteta ugostiteljskih usluga u marinama	65,9
19.	Opskrba plovila (piće dobrodošlice, hrana, TV, internet priključak i slično)**	65,9
20.	Mogućnosti za kupnju u destinacijama	65,6
21.	Kvaliteta tehničkog servisa (brzina popravka) u marinama	64,9
22.	Raznolikost sadržaja za zabavu	64,2
23.	Sanitarije u marinama	62,2
24.	Bogatstvo sportskih sadržaja u destinacijama	60,8
25.	Mogućnosti kupnje u marinama	49,3

* Rang prema zbroju postotaka za ocjene 'vrlo dobro' i 'odlično'.
** Samo za nautičare u hrvatskom čarteru.
Stupanj zadovoljstva: **Iznad 80%** (vrlo visok); **70% do 80%** (visok); **60% do 70%** (srednji); **50% do 60%** (nizak); **Ispod 50%** (vrlo nizak).

Slika 3: Stupanj zadovoljstva elementima ponude (Institut za turizam, 2012.)

Nautičari su bili izrazito zadovoljni samo s dva aspekta provođenja odmora odnosno plovidbe u Hrvatskoj: ljepotom prirode i krajolika te osobnom sigurnošću. Više od 80% nautičara ocijenilo je navedena dva elementa ocjenama vrlo dobro i odlično. Zadovoljstvo su iskazali i za dvanaest elemenata ponude, od kojih se tri odnose isključivo na nautičare u hrvatskom čarteru. To su stanje broda te prihvat u marini i zračnoj luci. Od preostalih devet elemenata koje su ocjenjivali svi nautičari, većina se odnosi na ponudu marina, od uslužnosti osoblja i osnovnih usluga (opskrbljenost vodom te dostatnost priključaka za struju i vodu) do raspoloživosti informacija u marinama i uređenosti okoliša. Nautičari su iskazali zadovoljstvo i gastronomskom ponudom u destinacijama, prometnom dostupnošću polazne luke i prostornim rasporedom marina te, iako u nešto manjoj mjeri, ukupnom ponudom za nautičare. Srednji stupanj zadovoljstva nautičari su iskazali za deset elemenata ponude među kojima je i vrijednost za novac ukupne nautičke ponude u Hrvatskoj. Srednje zadovoljni nautičari su bili širinom i ispravnošću vezova u marinama, kvalitetom tehničkog servisa i ugostiteljskih usluga u marinama,sanitarijama u marinama, a 'čarteraši' i opskrbom plovila. Elementi ponude

destinacija kojima su nautičari bili srednje zadovoljni uključuju raznolikost kulturnih manifestacija, zabavnih i sportskih sadržaja te mogućnosti za kupnju. Nautičari su iskazali nezadovoljstvo mogućnostima kupnje u marinama. Ne postoje znatnija odstupanja u zadovoljstvu nautičara elementima turističke ponude destinacija u odnosu na stacionarne goste u smještajnim objektima na kopnu. Redoslijed elemenata prema ocjeni zadovoljstva gotovo je identičan – i nautičari i gosti u hotelima, kampovima i privatnom smještaju najzadovoljniji su ljepotom prirode i krajolika, osobnom sigurnošću te gastronomskom ponudom u Hrvatskoj, dok su pri dnu ljestvice zadovoljstva elementi ponude kulturnih, sportskih i zabavnih sadržaja te mogućnosti za kupnju.

Odstupanja prema vlasništvu plovila: Nautičari u hrvatskom čarteru bili su podjednako zadovoljni elementima turističke ponude marina i destinacija kao i nautičari na vlastitim plovilima, plovilima prijatelja/rođaka ili u inozemnom čarteru.

Odstupanja prema zemlji porijekla za nautičare u hrvatskom čarteru: Domaći nautičari i nautičariiz Njemačke manje su od prosjeka svih čarteraša zadovoljni ukupnom nautičkom ponudom, dok su iznadprosječno ukupnom ponudom zadovoljni Poljaci, Slovaci, Britanci i Talijani. Međutim, Talijani su s pet elemenata ponude manje zadovoljni od prosjeka, a posebice stanjem broda i prihvatom u zračnoj luci, dok su s većinom elemenata ponude destinacija iznadprosječno zadovoljni. S druge strane, dijelom destinacijske ponude koja se odnosi na ponudu sportskih sadržaja nezadovoljni su Slovenci, dok Britancima nedostaju zabavni sadržaji. Sanitarije u marinama najslabije su ocijenili Nizozemci. Vrijednošću za novac ukupne nautičarske ponude nezadovoljni su Nijemci, za razliku od Mađara koji su ovim elementom izrazito zadovoljni.

Odstupanja prema zemlji porijekla za nautičare na vlastitim plovilima, plovilima prijatelja/ rođaka ili u inozemnom čarteru: Nautičari iz Njemačke i Austrije nešto su manje zadovoljni od prosjeka svih nautičara u ovoj skupini. Većinu elemenata ponude ocijenili su lošijim ocjenama među kojima se kod Nijemaca ističu nešto niže ocjene osobne sigurnosti i uslužnosti osoblja u marinama,a kod Austrijanaca relativno nezadovoljstvo vrijednošću za novac nautičarske ponude i prostornim rasporedom marina. Ipak, najveća odstupanja u zadovoljstvu u odnosu na prosjek zabilježena su kod Francuza, koji su ponudu destinacija ocijenili znatno lošije u odnosu na ostale nautičare – bili su vrlo nezadovoljni ponudom kulturnih manifestacija te sportskih i zabavnih sadržaja. Općenito najzadovoljniji

gosti bili su nautičari iz Češke koji su svim elementima ponude bili zadovoljni, osim mogućnostima kupnje u marinama.

Odstupanja prema dužini plovila: Ne postoje znatnija odstupanja u zadovoljstvu nautičara prema dužini plovila. Vrijednošću za novac nautičarske ponude nešto su zadovoljniji nautičari na manjim plovilima.

PROMJENA: Nautičari su u prosjeku nešto zadovoljniji elementima turističke ponude nego što su to bili 2007. godine. Visokim stupnjem zadovoljstva ocijenili su u 2012. godini dvanaest elemenata ponude za razliku od samo četiri elementa u 2007. godini. Manje su zadovoljni nego 2007. godine bili jedino mogućnostima kupnje u marinama. Međutim, slično kao i kod segmenta ljetne turističke potražnje u smještajnim objektima na kopnu, redoslijed ocjena pojedinih elemenata nije znatno promijenjen u odnosu na 2007. godinu. I dalje je ponuda kulture, sporta, zabave i kupnje na dnu ljestvice zadovoljstva nautičara. Pri interpretaciji i usporedbi hrvatske nautičke ponude s konkurentskim nautičkim destinacijama valja naglasiti da je riječ o ocjeni koju ispitanici daju u trenutku provođenja odmora u Hrvatskoj, pa su joj u svojim stavovima već jednim dijelom naklonjeni. Od ukupno 14 elemenata koje su nautičari uspoređivali između Hrvatske i konkurentske nautičke destinacije, Hrvatska je ocijenjena bolje u većini elemenata (za devet elemenata ponude udio ocjene ‘bolje u Hrvatskoj’ je za više od 5 postotnih
bodova veći od udjela ocjene ‘lošije u Hrvatskoj’). Jedan je element ocijenjen lošijim (udio ocjene ‘bolje u Hrvatskoj’ je za više od 5 postotnih bodova manji od udjela ocjene 'lošije u Hrvatskoj’), a za četiri elementa Hrvatska je dobila podjednake ocjene kao i druge zemlje. Hrvatska je ocijenjena boljom od konkurencije kad je riječ o čistoći mora i obalnih mjesta, ljepoti i očuvanosti prirode te klimi, kao i u socijalnim elementima – sigurnosti, gostoljubivosti i imidžu zemlje. Boljim od konkurencije ocijenjen je i prostorni raspored marina. Nautička (ponuda čartera, raspoloživost tranzitnih vezova i opremljenost marina) i ugostiteljska ponuda ocijenjene su lošijima u usporedbi sa Španjolskom, Francuskom i Italijom. Vrijednost za novac ukupne nautičke ponude ocijenjena je boljom jedino u usporedbi s Italijom (Institut za turizam, 2012.).

3.4.2. Usporedba s drugim zemljama

Usporedba sa Španjolskom: Hrvatska je za svoje goste nautičare bolja od Španjolske u obilježjima klime, ljepoti i očuvanosti prirode, čistoći mora i obalnih mjesta te osjećaju sigurnosti. Najlošije je u odnosu na Španjolsku ocijenjena opremljenost marina (čak 36% nautičara koji su plovili u Španjolskoj ocijenilo je opremljenost hrvatskih marina lošijima), a slijedi ponuda čartera, prostorni raspored marina, ugostiteljska ponuda, vrijednost za novac nautičke ponude, raspoloživost tranzitnih vezova te gostoljubivost. Imidž Hrvatske u odnosu na Španjolsku ocijenjen je podjednako.

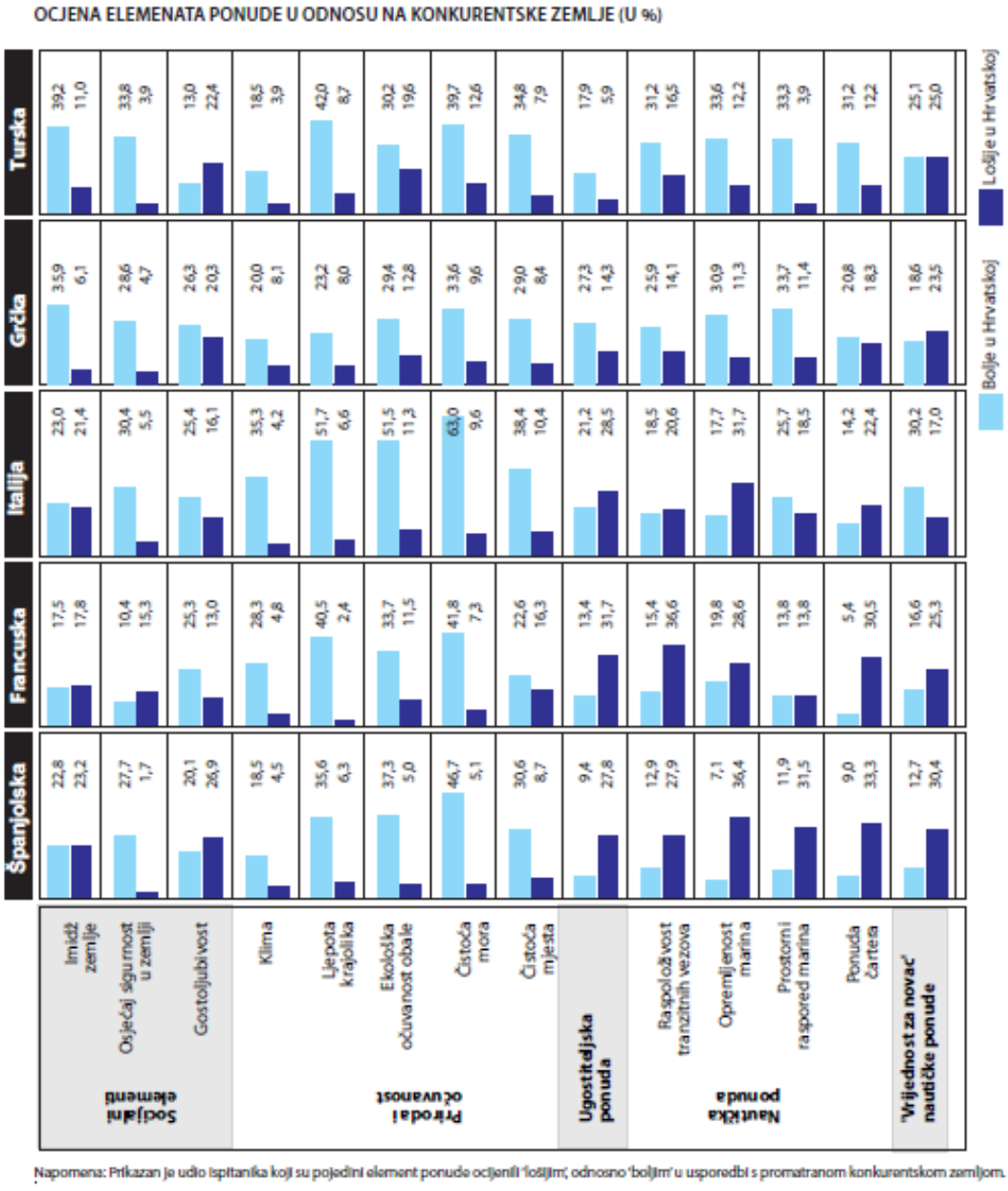
Usporedba s Francuskom: Hrvatska, u usporedbi s Francuskom, slično kao i u usporedbi sa Španjolskom, ima ugodniju klimu, ljepšu i očuvaniju prirodu, čišće more i obalna mjesta, a odlikuje se i većom gostoljubivošću. Međutim, francuska ponuda bolja je od hrvatske prije svega u ponudi čartera, raspoloživosti tranzitnih vezova i ugostiteljskoj ponudi, a hrvatska zaostaje i u opremljenosti marina, kao i u vrijednosti za novac nautičke ponude. Imidž zemlje, osjećaj sigurnosti u zemlji i prostorni raspored marina ocijenjeni su podjednako u Hrvatskoj i Francuskoj.

Usporedba s Italijom: U usporedbi s Italijom, Hrvatska bilježi veći broj bolje ocijenjenih elemenata. Osim uobičajeno bolje ocijenjenih prirodnih i socijalnih elemenata, nautičari su i vrijednost za novac nautičke ponude ocijenili boljom u Hrvatskoj, kao i prostorni raspored marina. Hrvatska donekle zaostaje za Italijom u opremljenosti marina te ponudi čartera i ugostiteljskoj ponudi. Imidž zemlje i raspoloživost tranzitnih vezova ocijenjeni su podjednako.

Usporedba s Grčkom: Hrvatska je u usporedbi s Grčkom u većini ocjenjivanih elemenata kvalitetnija nautička destinacija. Osim povoljnijih klimatskih uvjeta, ljepše i očuvanije prirode, čišćeg mora i obalnih destinacija, Hrvatska je bolja od Grčke i u kapacitetu i opremljenosti marina te njihovom prostornom rasporedu, osjećaju sigurnosti u zemlji, kao i u imidžu zemlje. Vrijednost za novac nautičke ponude i ponuda čartera podjednako su ocijenjeni u obje zemlje.

Usporedba s Turskom: Prema stavovima nautičara, Hrvatska je u gotovo svim elementima nautičke ponude bolja nautička destinacija u odnosu na Tursku. Pri tome posebno valja izdvojiti ljepotu prirode, čistoću mora i obalnih mjesta, prostorni raspored i opremljenost marina, osjećaj sigurnosti i imidž zemlje, elemente kod kojih je razlika u ocjenama ‘bolje u Hrvatskoj’ i ‘lošije u Hrvatskoj’ veća od 20 postotnih bodova. Vrijednost za novac nautičke

ponude podjednako je ocijenjena u obje zemlje, dok je samo gostoljubivost domaćina bolje ocijenjena u Turskoj (Institut za turizam, 2012.).

Slika 4: Ocjena elemenata ponude u odnosu na konkurentske zemlje (Institut za turizam, 2012.)

4. ZAKLJUČAK

Nautički turizam predstavlja najperspektivniji oblik selektivne turističke ponude. Temelji se na zavidnim prirodnim ljepotama, čistom moru, mnoštvu otoka i otočića, zavala, povoljnom zemljopisnom položaju, nedirnutoj prirodi, pravilnom demografskom razmještaju duž cijele obale, pomorskim i drugim ambijentalnim prednostima i ostalim atraktivnim čimbenicima primorskih destinacija. Nautički turizam danas je najkonkurentniji hrvatski turistički proizvod. Nedostatak jasne koncepcije u dosadašnjem razvitku i odgovarajuće marketing strategije ima za posljedicu: neselektivnost u razvoju, slabu nautičko – turističku potrošnju i negativne utjecaje na okoliš. Također, kvaliteta ponude nautičkog turizma, a ponajviše količine i kvalitete prihvatnih kapaciteta još uvijek je daleko od one koja bi treba biti da bi mogli parirati drugim velesilama nautičkog turizma i zadržati klijentelu. Od problema na koje nailazimo u sferi nautičkog turizma srednjeg Jadrana važno je izdvojiti nedostatak vezova u sezoni i izvan nje, nedostatak pratećih sadržaja, problem prihvata mega jahti, nedovoljnu opremljenost marina, neravnomjeran raspored marina, lošiju percepciju vrijednosti za novac u odnosu na lidere na tržištu te nedovoljno dobar image države u cjelini. Na temelju svega navedenog može se zaključiti da je razvoj nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj kompleksan problem i kako bi ga se analiziralo, potrebno je uzeti u obzir brojne aspekte. Nautički turizam poseban je i novi oblik selektivnog turizma za koji se vežu pojmovi nautika i nautički koji u širem smislu označavaju pomorstvo, ali bitno je naglasiti da aktivnosti nautičkog turizma nemaju nikakve veze sa bilo kakvom gospodarskom djelatnošću, pa se ne mogu vezivati usko uz pomorstvo. Budući razvitak nautičkog turizma u Hrvatskoj, pa tako i na srednjem Jadranu se mora temeljiti na istraživanju nautičkog tržišta i određivanju ciljnog tržišnog segmenta kojem će prilagoditi cjelokupna ponuda. Kao i u cjelokupnom turizmu u teoretskom i geografskom smislu, potrebno je osigurati prepoznatljivi proizvod za osiguravanje tržišne pozicije. Hrvatska, a posebice srednji Jadran, je područje s dugom poviješću i tradicijom u pomorstvu i turizmu koja posebice treba očuvati sve svoje prirodne ljepote kao što je Jadransko more koje i jest glavni motiv dolaska inozemnih nautičara uz uspostavu adekvatne i kvalitetne usluge za nautičke turiste uz održivi razvoj. Strategija održivog razvoja nautičkog turizma srednjeg Jadrana, kao veza između sadašnjosti i budućnosti, određuje se sukladno viziji i ciljevima kojima se teži. Ciljevi su rast posjete, profita i zapošljavanja u nautičkoj industriji, te poticanje novih usluga. Razvoj nautičkog turizma uključuje širok dijapazon gospodarskih djelatnosti koje opslužuju plovila i učesnike u nautičkom turizmu. Čvorišta tih gospodarskih aktivnosti su luke nautičkog turizma. Luka nautičkog turizma ključni je nosilac razvoja i poduzetnik u sustavu nautičkog turizma na

nekom prostoru. Hrvatska već desetljećima razvija turizam na srednjem Jadranu, a nautički turizam u tome ima sve značajniji udio. Iskustvo i dostignuti stupanj razvoja osnova je koja će odrediti i budući razvoj. Na kraju, važno je naglasiti činjenicu da ukoliko bi i nadalje nastavio nesustavan pristup razvoju nautičkog turizma moguće posljedice su ugrožavanje ključnih resursa, prirodnog okoliša. Postojeća nautička infrastruktura ipak predstavlja prednost za razvoj druge turističke ponude, ali je s druge strane sadržaj ponude i razina usluge u marinama, uključujući i razinu tehničke usluge, jedan od uočenih većih nedostataka. Ipak, važno je još jednom naglasiti kako je najveći nedostatak nedovoljan broj vezova za nautičare. Potražnja je veća od ponude, uključujući potražnju za stalnim vezom, ali i tranzitnim vezom u sezoni. Pri tome je posebno istaknuta potražnja za vezovima za duža i veća plovila, što je sukladno i svjetskim trendovima i trendovima u nautičkom turizmu zabilježenim na Mediteranu. Sukladno prostornim planovima obalnih županija, prostornih mogućnosti za izgradnju novih luka nautičkog turizma srednje Jadrana ima, ipak izgradnji novih kapaciteta treba pristupiti vrlo pažljivo, imajući u vidu prvenstveno zaštitu prirodnih resursa kao glavne prednosti h nautičkog turizma srednjeg Jadrana što bi značilo prilagodbu konceptu održivog razvoja.

5. LITERATURA:

Knjige:

1. Dulčić A.: Nautički turizam i upravljanje lukom nautičkog turizma, Ekokon d.o.o., Split, 2002.
2. Favro, S.;Kovačić, M.: Nautički turizam i luke nautičkog turizma, Split 2010.
3. Hunzker i Krapf, Grundriss der allgemeinen Fremdenverkehrslehre, Plygraphischer Verlag AG Zurich, Zurcich, 1942. Str. 21
4. Šamanović, J.: Nautički turizam i management marina, Pomorski fakultet Split, Split, 2002.
5. Žabica T.: Nautički turizam, Fakultet za turizam i vanjsku trgovinu, Dubrovnik, 1996.

Članci:

1. Gržetić Z., Favro S., : Systematic aproach to the Development of the Nautical tourim in Croatia, 6th Paneuropean Shipping Conference, Split 2005, 103-113
2. Koščić, N.: Nautička velesila Sredozemlja, CRO turizam br.4, Europska Stručna naklada, Zagreb, 1997
3. Magaš, D. : Hrvatski otoci- glavne geografske i geopolitičke značajke, Radovi Filozofskog fakulteta RPZ, sv.35, 349-359, 1997.
4. Stražičić N., Prirodno- geografske značajke kao poticajni i ograničavajući faktori razvoja jadranskih otoka, Pomorski zbornik, vol.25, Rijeka

Izvješća, istraživanja, studije i ostalo:

1. Državni zavod za statistiku, Luke nautičkog turizma, 2017.
2. Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture/ Ministarstvo turizma: Strategija razvoja nautičkog turizma RH za razdoblje 2009.- 2019, Zagreb 2008.
3. Tomas, Nautika Jahting 2012., Stavovi i potrošnja nautičara u Hrvatskoj, Institut za turizam, Zagreb 2012.

Magistarski radovi:

1. Konsa D.: Primjena marketinga u straegiji održivog razvoja nautičkog turizma RH, Magistarski rad, Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet, Split 2011.
2.

Pretraživanje putem interneta:

1. https://hr.wikipedia.org/wiki/Nauti%C4%8Dki_turizam

2. http://www.croatia-yachting-charter.com/hr/Marine%20u%20Hrvatskoj/

6. PRILOZI

Tablice:

Tablica 1: Broj luka u nautičkom turizmu na srednjem Jadranu

Tablica 2: Broj plovila na stalnom vezu u lukama nautičkog turizma na srednjem Jadranu

Tablica 3: Broj plovila u tranzitu u lukama nautičkog turizma na srednjem Jadranu

Slike:

Slika 1: Geografska podjela Jadrana

Slika 2: Hrvatske marine

Slika 3: Stupanj zadovoljstva elementima ponude

Slika 4: Ocjena elemenata ponude u odnosu na konkurentske zemlje

7. SAŽETAK

Predmet ovog rada odnosio se na nautički turizam na srednjem Jadranu, a ciljevi rada su bili opisati važnost i značenje te mjesto nautičkog turizma u turističkoj ponudi na području srednjeg Jadrana. Još jedan od općih ciljeva rada jest ponuditi sliku stanja nautičkog turizma, definirati prostorne mogućnosti i ograničenja u funkciji održivog razvoja na području srednjeg Jadrana te ponuditi skup rješenja za identificirane probleme. Nautički turizam usko je vezan za pojam putovanja, te mnogo znači kako za europsko, tako i za hrvatsko područje. Jedan od glavnih ciljeva nautičkog turizma na srednjem Jadranu u Republici hrvatskoj je poboljšanje vlastite konkurentske pozicije, a kako bi se to ostvarilo potrebno je pozornost posvetiti određenim aspektima poput segmentacije korisnika, potrošnje, odvijanja nautičkog prometa i slično. Osim toga, vrlo je bitno pozornost posvetiti također i razvoju luka nautičkog turizma i to u suradnji s jedinicama lokalne i regionalne samouprave i državnom vlasti. U svakom slučaju, hrvatska je vlast svjesna da su potrebne promjene i ima svoju misiju i viziju kako bi se te promjene i ostvarile.

7. SUMMARY

The subject of this thesis is nautical tourism in the Mid Adriatic, and the aim of this paper is to describe the importance and meaning, as well as the placement of nautical tourism in tourist offer in Mid Adriatic. Another of the general aims is to offer a broader image of the state of nautical tourism, define the spatial potential and limitations in function of sustainable development of the Mid-Adriatic region, and finally to offer a set of possible solutions for the aforementioned issues . Nautical tourism is closely related to the notion of travelling, and is of significant importance for European as well as Croatian territory. One of the goals of nautical tourism in the Mid-Adriatic area is the improvement of its competitive position, and in order to make that possible it is necessary to pay attention to certain aspects such as segregation of beneficiaries, consumption, development of nautical traffic, etc. Furthermore, it is of crucial importance to pay attention to the development of harbours through collaboration with local, regional and state governments. All things considered, the Croatian government is well aware of the necessity for inovations in this sphere and has a certain vision on how to accomplish these changes.